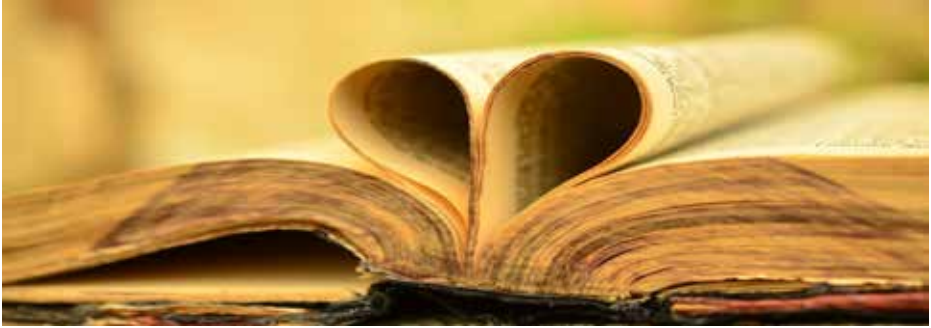

Tijd voor geschriften ⇒2⇐

(Paul van Leeuwenkamp)

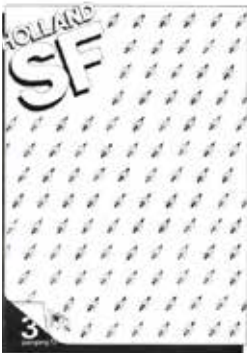

...een persoonlijke maar (vaak) gefundeerde terugblik...

Nu de tastbare, papieren tijdschriften langzaam maar zeker verdampen in een wereld van nullen en enen, zeker wat betreft de fantastische literatuur, leek het mij goed om nog eens bij ze stil te staan, bij die met veel handwerk door gedreven mensen gemaakte stapeltjes papier. En het bleek ook interessant. Ze horen tot de geschiedenis van de SFFH-genres in ons Nederlandse taalgebied.

Paul van Leeuwenkamp

Holland SF - 1966 / 2015

Holland SF was het verenigingsblad van het Nederlands Contactcentrum voor Science Fiction (NCSF), dat in 1965 werd opgericht. De vereniging wilde sciencefiction promoten en fans met elkaar in contact brengen, en het uitbrengen van een tijdschrift was daarvoor één van de middelen. Sfseries.nl geeft 1966 voor het eerste nummer, Fandata geeft 1968, met een verhaal van Frederic

Brown. Dat kan natuurlijk, aangezien voor *Fandata* verhalend proza de basis vormt.

...eerste liefde...

Holland SF was het eerste SF-tijdschrift dat ik leerde kennen, ergens eind jaren zeventig via een wijkkrantje in Tilburg. Het bracht mij op de gedachte ook weer eens een verhaaltje te schrijven, zoals ik dat op de middelbare school al had gedaan. Het werd *De kaping*, dat meteen werd geaccepteerd door hoofdredactrice Annemarie van Ewyck, toen nog Annemarie Kindt. Het verhaal verscheen in het derde nummer van 1979.

Vanaf dat moment is *Holland SF* er voor mij altijd geweest. Het bracht mij in contact met andere tijdschriften, met de *King Kong Award*; het was mijn ingang tot conventies, waaronder de *Worldcon* in Den Haag, waar ik zoveel energieke, talentvolle mensen leerde kennen. Het eerste tijdschrift waarvoor ik op verzoek een verhaaltje schreef over een specifiek thema. En nadat ik een aantal jaren recensies had geschreven voor de Vlaamse bibliotheken (VLABIN/VBC), ging ik dat voor *Holland SF* doen. Ik werd, ergens in de jaren negentig, zelfs "redactiemedewerker" en woonde een aantal smakelijke redactievergaderingen bij. Mét saké!

Het NCSF was een soort literair genootschap, maar dan minder stoffig en ondernemender. Ze organiseerden bijeenkomsten, met verhalenwedstrijden, hadden een boekenclub, gaven een tijdschrift uit. Actieve 'missionarissen' als Annemarie van Ewyck, Jo Thomas en Johan-Martijn Flaton, maar ook Theo Hanou, Leo Kindt en tal van anderen. Ze

jaargang XIII nr. 3

mei 1979

inhoud :

- 2 Redactioneel
- 3 Gesprek met Kees Kousenaker
Strip en SF; door Jo Thomas
- 6 Nederlandse SF

- 7 Film
- 12 Een onderwerpklassificatie
voor SF
Dennis Schouten
- 17 Agenda
- 18 Gemengde Handel, annonces
- 20 Ruimtebasis in Zuid-Holland
Theo Hanou
- 24 SF In-Druk:
 - Soldaat van Essef 24
 - ... inzicht 25
 - 'Walk in Beauty' 26
 - dekadent 28
- 30 DE KAPING
Paul van Leeuwenkamp
- 35 Sekundaire Literatuur
Johan-Martijn Flaton
- 37 Fanzineswijze
- 39 Aanschaf-informatie

Omslag: Hanne
Illustraties:
foto's - Theo Hanou
vignetten en kopje blz. 7 -
Hanne
blz. 11 en 27 - Wim Draaijer

hadden een belangrijk aandeel in het organiseren van *BeNeLux*-conventies en met Kees van Toorn haalden ze de *Worldcon* naar Den Haag. Ze zochten geregeld samenwerking met andere organisaties, maar waren in de ogen van anderen vaak ook eigenwijs, eigengereid, hautain, elitair, arrogant. Kiest u maar. De waarheid zal in het midden liggen, maar iets daarvan straalde ook door naar *Holland SF*.

de ontwikkeling

Holland SF ontwikkelde zich van een stapel A4tjes met een nietje er doorheen, via A4 met omslag in zwart/wit en met de nietjes door de rug (1980/1981), tot A4 in zwart wit met een nietje door de rug en een kleurenomslag met de uitstraling van een glossy (2005/2006). Een echte glossy werd het nooit, omdat het binnenwerk altijd zwart/wit bleef.

Holland SF was lange tijd het belangrijkste SF-tijdschrift in het Nederlandse taalgebied, of in ieder geval in Nederland. Het was in veel bibliotheken aanwezig en mede daardoor voor velen een deur naar de rest van de SF-wereld, net zoals het dat voor mij was.

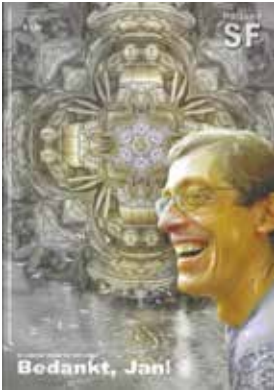

In 2006 werd besloten om de verhalen in een afzonderlijk katern onder te brengen, onder de naam *Wonderwaan*. Het werd een “dubbel tijdschrift”, dat in 2010 eens werd samengevoegd in één uitgave, die je van beide kanten kon beginnen te lezen, maar verder altijd twee afzonderlijke, gezamenlijk verzonden tijdschriften bleven: *Holland SF* en *Wonderwaan*.

In 2015 besloot het NCSF met de uitgave van het tijdschriften te stoppen. Het

was met het teruglopend aantal leden en abonnementen financieel niet meer haalbaar. Ook de belangrijkste kracht in het productieproces, Jan van 't Ent, hield het na vele jaren voor gezien. Het redactieteam van *Wonderwaan* – Roelof Goudriaan, Jaap Boekesteun en Marcel Orië – ging op eigen titel verder, tot op heden, maar het roemruchte *Holland SF* hield op te bestaan.

veel inzet

Over *Holland SF* kan een boekwerk worden geschreven, vanaf het begin in 1966 tot het einde in 2015. De hoofdredacteuren die ik meemaakte, hebben de kar met veel inzet getrokken; Annemarie van Ewyck, Jannelies Smit, Martijn Adelmund, Eya Kuismanen, Roelof Goudriaan. En de altijd, bijna altijd aanwezige Jan van 't Ent voor de correcties en de opmaak. Al die verhalen, artikelen, besprekingen...

Het NCSF bleef wel bestaan en was actief met onder andere het organiseren van conventies (www.ncsf.nl). In 2018 besloot een groepje enthousiaste leden om opnieuw een verenigingsblad te gaan maken. In januari 2019 verscheen het eerste nummer van *HSF*.

HSF

De naam van het tijdschrift *Holland SF* werd vaak afgekort tot HSF en de naam van het nieuwe tijdschrift wekt de indruk dat het een voortzetting van *Holland SF* is, een indruk die wordt versterkt doordat op de website het eerste nummer van *HSF* ook als nummer 256 van de 50ste jaargang wordt genoemd. Ook al is dat vanuit de optiek van het verenigingstijdschrift wel begrijpelijk en gebeurde dat bij SF-tijdschriften wel vaker, het is natuurlijk vreemd om het tegelijkertijd over nummer 1 en over nummer 256 te hebben. Maar het is wel degelijk een nieuw tijdschrift, zoals de vereniging zelf aangeeft op de website: “*HSF* is de

opvolger van *Holland SF*". *HSF* is geen afkorting van *Holland SF* maar staat voor "Horror Sciencefiction Fantasy". Twee verschillende namen, dus twee verschillende tijdschriften.

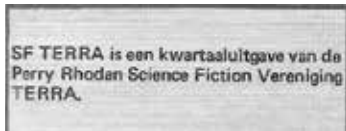
SF Terra – 1972 / heden

Misschien zou dit tijdschrift twee lemma's moeten krijgen, een voor *Terra* en een voor *SF Terra*. Er is nogal wat warrigheid rond dit tijdschrift. Zo heet nummer 49 uit november/december 1980 op de cover *SF 'TERRA'*, in hoofdletters met quotes om de Terra, met daar onder "MAGAZINE", meer als aanduiding dat het een magazine is, dan als deel van de naam. In de colofon staat eerst *SF 'TERRA' MAGAZINE*, allemaal hoofdletters en het magazine wel als deel van de naam, met meteen daar onder "*SF 'Terra' Magazine*,

is een twee-maandelijkse uitgave van P.R.S.F. vereniging *TERRA*", met de naam weer in kleine letters. Op de pagina daarna staat "de redactie van *SF TERRA*",

weer in hoofdletters, maar zonder magazine en zonder quotes rond de terra. Twee jaren later wisten ze nog steeds niet hoe ze het tijdschrift wilden noemen. Bij nummer 62 uit 1982 is de aanduiding 'magazine' van de cover verdwenen, evenals de aanhalingstekens rond *TERRA*, maar in de colofon is *TERRA* weer in kleine letters en zijn de aanhalingstekens terug: *SF 'Terra'*. Een jaar later is het weer *SF TERRA*, in hoofdletters en zonder quotes.

redactioneel

Het produceren van een verenigingsblad als SF TERRA is uiteraar zeer leuk dan naar interesse!

Ik laat al deze chaos achter mij en zal consequent spreken over *SF Terra*. Ten dele in kleine letters, zoals sommige redacties dat

ook deden, want die hoofdletters bij TERRA vind ik lelijk en onnodig.

SF Terra is het tijdschrift van de Perry Rhodan Science Fiction Vereniging TERRA, die in 1971 werd opgericht en in 1972 begon met het uitgeven van een tijdschrift onder de naam *TERRA*, en daar vanaf 1980 de aanduiding SF aan toevoegde: *SF TERRA*. Omdat het het tijdschrift van dezelfde Perry Rhodan-vereniging is, er in de uitgave van het tijdschrift continuïteit zit, de kern van de naam identiek is en de nummering doorloopt, behandel ik het als één tijdschrift.

Behalve in de naamgeving kenmerkte *SF Terra* zich door wel meer slordigheden. Zo werd ooit een verhaal van mij gepubliceerd onder de naam van Caren E. Peeters. In een later nummer werd netjes een rectificatie geplaatst, dat wel, maar toch...

Geniet van deze SF-Terra, kom naar de dagen en mocht u hem daarna in handen krijgen... hij is waardevol genoeg met de primeur die erin staat.

Hoofdredakteur

REKTIFIKATIE!!!

DOOR EEN FOUT VAN DE REDAKTIE HEEFT ER IN HET LEDENNUMMER 65A/66A EEN AUTEURSVERWISSELING PLAATSGEVONDEN. HET VERHAAL "DE ZOVEELSTE KEER" PUBLICEERDEN WIJ ONDER DE NAAM VAN CAREN E. PEETERS, TERWIJL HET GESCHREVEN IS DOOR:

PAUL VAN LEEUWENKAMP

HIERBIJ BIEDEN WIJ PAUL ONZE WELGEMEENDE EXCUSES AAN EN HOPEN DAT HIJ – UITERAARD MET VERLENGDE INZENDTERMIJN – TEVENS EEN NIEUW VERHAAL IN WIL STUREN.

Perry Rhodan-liefde

De Perry Rhodan Science Fiction Vereniging TERRA en het door hen uitgegeven tijdschrift *SF Terra* kwamen niet voort uit de liefde voor sciencefiction in het algemeen, zoals bij het NCSF het geval was, maar uit de liefde voor de *Perry Rhodan* serie. Dat was een Duitse reeks die uitgeverij Born in 1969 in het Nederlands ging uitgeven, eerst als pocket, maar al snel in de vorm van een tijdschrift. Het was wel sciencefiction, maar wat betreft de literaire kwaliteiten dan toch

vooral sciencefiction op kiosk-niveau naast de dokter- en streekroman-netjes, pulp. Ofwel: het was vaak niet zo goede sciencefiction, hetgeen niet verrassend is bij een reeks die vanaf 1961 elke week een aflevering produceert. In Nederland was de reeks niet erg succesvol, want met nummer 36 besloot de uitgever ermee te stoppen. Dat was het begin van de Perry Rhodan-vereniging, want een groep liefhebbers verzette zich tegen het beëindigen van de reeks via een handtekeningenactie en richtte een vereniging op.

de wortels bleven altijd zichtbaar

Het wortelen in de Perry Rhodan serie, sciencefiction die meer gericht is op techniek en gadgets en plaatjes dan op literaire kwaliteiten, is in *SF Terra* altijd zichtbaar gebleven. Meer dan *Holland SF* ging *SF Terra* in de verdediging wanneer het over de negatieve beoordeling van SF ging.

Bijvoorbeeld in het redactioneel van nummer 53, juli/augustus 1981: “Het is altijd verbazingwekkend te ervaren dat de mensen die niets van SF willen weten er ook helemaal niets van weten.

Altijd krijg je te horen: ‘SF? Die flauwekul [...] Wij halen alleen even uit naar die snobs die menen dat wat zij lezen alleen maar goed is en die al het andere afwijzen zonder dat zij zich van de aard en inhoud op de hoogte hebben gesteld.’

En naar aanleiding van commentaar in *Holland SF* wordt vetgedrukt opgemerkt: “**Kom, kom, redactie Holland SF, was er niet een meer positieve opstelling mogelijk? Of horen jullie ook bij die snobs?**” Daar tussendoor lees ik ook nog: “Spijtig, dat zij de fantasie missen om die verre planeten en die wonderlijke wezens al lezend tot een realiteit te maken.” Ehhh ... Is het niet de kwaliteit van de schrijver die het tot een realiteit moet maken? En als het de fantasie is die het moet doen, en niet de wetenschappelijke feiten en extrapolatie, hebben we het dan niet over fantasy in plaats van over sciencefiction?

Is er sinds 1981 in het gesprek over sciencefiction iets veranderd?

zeer enthousiaste betrokkenen

Maar wat er ook op *SF Terra* kon worden aangemerkt, het werd gecompenseerd door het enthousiasme van de betrokkenen. Het is niet voor niets dat de vereniging tot op heden overleeft! Niet alleen door al de activiteiten die ze organiseerden, van Perry Rhodan-dagen tot SF-weekenden met internationale eregasten als Bob Shaw, maar ook door het

WAT
EXTRA
TIJD

PAUL VAN LEEUWENKAMP

verenigingstijdschrift *SF Terra*.

De uitvoering van het tijdschrift – A4, in het algemeen met een nietje door de rug, maar soms ook geplakt – wisselde met de financiële situatie van de vereniging, maar kleurencovers en hoogglans papier waren sinds de jaren zeventig eerder regel dan uitzondering. Dat kwam dit wat meer op plaatjes – film, strips, illustraties – dan op tekst gerichte tijdschrift zeer ten goede. Het wist dan ook vanaf het begin tal van beginnende zowel als gevestigde schrijvers te trekken. Enkele auteurs die geregeld in *SF Terra* publiceerden en die nog altijd gekend zijn: Eddy C. Bertin, Frank Roger, Bob van Laerhoven, August Leunis en Remco Meisner vanaf de jaren zeventig, Guido Eekhaut, Jan J.B. Kuipers, Tais Teng, Paul Harland, Peter Kaptein en Caren Peeters vanaf de jaren tachtig. En nog altijd vinden auteurs als Tais Teng, Jaap Boekestein en Johan Klein Haneveld hun weg naar het tijdschrift.

In 1981/1982 verschenen in *SF Terra* mijn derde en vierde gepubliceerde verhaal. Het waren de eerste verhalen die geïllustreerd werden, en nog wel door Aryton, toen een van de beste illustratoren en striptekenaars in het Nederlandse taalgebied. Ik schreef de redactie mijn complimenten en oordeelde daarbij over het tijdschrift in het algemeen: “mooie kleurencoverpagina, mooi papier. Verhalen zijn oké, de artikelen in het algemeen ook” (*SF Terra* 62, 1983).

De vereniging bestaat nog steeds. Er worden nog steeds contactavonden (in Vijfhuizen) en jaarlijkse BBQ's georganiseerd. En nog steeds wordt *SF Terra* uitgegeven. Tegenwoordig in een digitale én een papieren versie, hetgeen zich vertaalt in de lidmaatschapsprijs.

In 2022 werd het 50 jarig bestaan van *SF Terra* gevierd, met als redactie Henri Kunne en Martijn Kregting, en verhalen van Tais Teng en Jaap Boekestein. Er zijn een internetpagina (www.sfterra.nl) en Facebook-pagina, en de covers van het tijdschrift zijn nog altijd heel kleurrijk.